

نمونه سوالات ، پاسخ فعالیت ها و تست های مطالعات اجتماعی نهم

(درس نهم)

ایرانی متحد و یکپارچه

۱- اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی چگونه بود؟

کشور ما حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود. حاکمان بخش های مختلف ایران با هم در جنگ بودند. به همین دلیل، امنیت و آرامش شهرها و روستاها از بین رفته و امور کشور مختل شده بود.

۲- همزمان با حکومت صفویان کدام حکومت های همسایه در فکر گسترش قلمرو خود بودند؟ امپراتوری عثمانی که با حمله های پیاپی به سرزمین های همجوار، بر قلمرو خود می افزود. سلطان عثمانی خود را خلیفه مسلمانان می دانست و به ایران نیز طمع داشت. در شمال ایران (ماوراء النهر)، ازبک ها قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می تاختند.

۳- شیخ صفی الدین اردبیلی که بود؟ شیخ صفی الدین اردبیلی از صوفیان معروف زمان خود بود که پیروان و هواداران زیادی داشت و خانقاهش در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود.

۴- صوفیان بیشتر وقتشان را در .. خانقاه .. به ذکر گفتن و انجام دادن مراسم خاص خود می گذراندند.

۵- پس از مرگ شیخ صفی، اداره خانقاه در خانواده او .. مورثی .. شد.

۶- مهمترین طرفداران خانقاه شیخ صفی چه کسانی بودند؟ ایل های مختلف ترک بودند که به قزلباش شهرت داشتند.

۷- شاه اسماعیل که بود؟ یکی از نوادگان شیخ صفی بود.

۸- شاه اسماعیل صفوی چگونه خود را شاه ایران خواند؟ به کمک نیروهای نظامی قزلباش ها، نخست شروانشاهان و

آق قویونلوها را شکست داد و پس از تسلط یافتن بر تبریز، خود را شاه ایران خواند.

۹- اقدامات شاه اسماعیل صفوی را پس از تاج گذاری بنویسید.

مذهب شیعه را رسمی کرد. حاکمان مناطق مختلف را یکی پس از دیگری از میان برداشت. با شکست دادن ازبک ها در

خراسان، بر سراسر ایران مسلط شد. حکومت ایران را یکپارچه و نیرومند کرد.

۱۰- شاه اسماعیل پس از تسلط به کدام شهر خود را شاه ایران خواند؟

الف) تبریز (*) ب) اصفهان () ج) اردبیل () د) قزوین ()

۱۱- شاه اسماعیل توانست قلمرو خود را به حدود دوره ساسانیان برساند. صحیح (*) غلط ()

۱۲- با تأسیس حکومت صفوی، چه تغییرات مهم سیاسی، اجتماعی و مذهبی در ایران ایجاد شد؟

کشمکش و خونریزی و جنگ بین حاکمان محلی از بین رفت. شهرها و روستاها آباد شدند. صنعت پیشرفت کرد. اختلافات مذهبی از بین رفت و ایران دارای یک دین و مذهب واحد شد. بین مردم اتحاد و همدلی بوجود آمد و ایران دارای یک حکومت مرکزی قدرتمند شد.

۱۳- مهم ترین دشمنان صفویان چه کسانی بودند؟ اُزبک هادر شرق و عثمانی ها در غرب

۱۴- دلیل حمله سلطان عثمانی در زمان شاه اسماعیل به ایران چه بود؟

چون از شکل گیری سلسله قدرتمند و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود.

۱۵- جنگ چالدران را توضیح دهید. در جنگی که میان سپاهیان دو کشور ایران و عثمانی در چالدران (نزدیکی شهر خوی امروزی) رخ داد، شاه اسماعیل و سربازانش شجاعت زیادی نشان دادند اما سپاه عثمانی به کمک سلاح های آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آن بی بهره بود، پیروز شد.

۱۶- علت شکست ایران در جنگ چالدران چه بود؟

چون سپاه عثمانی از سلاح های آتشین مانند توپ و تفنگ استفاده کرد ولی سپاه ایران از آن بی بهره بود.

۱۷- پس از جنگ چالدران، .. تبریز .. به اشغال عثمانی ها در آمد

۱۸- پس از شاه اسماعیل چه کسی به حکومت رسید؟ پسرش تهماسب

۱۹- اقدامات شاه تهماسب را بنویسید. او با سرو سامان دادن به اوضاع داخلی و دفع حمله های اُزبکان و دولت عثمانی، موفق شد حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم کند.

۲۰- علت انتقال پایتخت از تبریز به قزوین توسط شاه تهماسب چه بود؟ چون تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود.

۲۱- اوج قدرت حکومت صفوی در زمان چه کسی بود؟ شاه عباس اول (پنجمین شاه صفوی)

۲۲- اقدامات شاه عباس صفوی را بنویسید. اُزبک ها و عثمانی ها را شکست داد و تا پشت مرزهای ایران عقب راند. پایتخت را از قزوین به اصفهان منتقل کرد. برای آبادانی کشور بسیار کوشید.

۲۳- کدامیک از پادشاهان صفوی پایتخت خود را از تبریز به قزوین انتقال داد؟

الف) شاه عباس اول () ب) شاه اسماعیل () ج) شاه تهماسب (*) د) شاه سلطان حسین ()

۲۴- کدامیک از پادشاهان صفوی پایتخت خود را از قزوین به اصفهان انتقال داد؟

الف) شاه عباس اول (*) ب) شاه اسماعیل () ج) شاه تهماسب () د) شاه سلطان حسین ()

۲۵- به چه دلیل ایران پس از شاه عباس از داشتن پادشاهی لایق و توانمند محروم ماند؟ سیاست کشتن و کور کردن

شاهزادگان و جلوگیری از حکومت آنها بر ولایت ها، باعث شد تا آنان شیوه کشور داری را نیاموزند.

۲۶- چرا پس از شاه عباس اول امور حکومت مختل و هرج و مرج کشور را فرا گرفت؟

چون در نتیجه ضعف و بی لیاقتی شاهان، مقام های کشوری و لشکری دچار اختلاف و درگیری شدند و از انجام دادن مسئولیت های مهم خود بازماندند.

۲۷- اولین، قدرتمندترین و آخرین پادشاه صفوی چه کسانی بودند؟

اولین : شاه اسماعیل قدرتمندترین : شاه عباس اول آخرین: شاه سلطان حسین

۲۸- چرا شاه سلطان حسین تسلیم محمود افغان شد؟

وقتی اوضاع ایران دچار نابسامانی شد، گروهی از افغان ها در قندهار سر به شورش برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت، به سوی اصفهان حرکت کردند . سلطان حسین صفوی که نمی توانست با این گروه شورشی کوچک مقابله کند، پس از چند ماه محاصره، به ناچار تسلیم شد و به این ترتیب، محمود افغان، سردسته شورشیان، بر پایتخت و قسمت هایی از ایران مسلط شد.

۲۹- محمود افغان در کدام شهر سر به شورش پرداخت؟ قندهار

۳۰- کدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟ و دلیل تغییر پایتخت صفویان چه بود؟

تبریز، قزوین و اصفهان. برای دور شدن از مرزهای کشور بخصوص عثمانی ها.

۳۱- دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟

شاهزادگان صفوی بیشتر وقت خود را به خوشگذرانی در حرم سراها می گذراندند و لیاقت اداره کشور را نداشتند. مقام های اداری و نظامی نیز برای خود حرم سراهایی درست کرده بودند و به انجام مسئولیتها خود نمی رسیدند. و حمله افغان ها به سردستگی محمودافغان به ایران.

۳۲- در رأس قدرت حکومت صفوی .. شاه .. قرار داشت.

۳۳- شاهان صفوی چگونه حکومت می کردند؟

شاهان صفوی، همچون فرمانروایان پیش از خود، اختیارات زیادی داشتند و با استبداد بر کشور حکومت می کردند. همه مقام های کشوری و لشکری مطیع فرمان شاه بودند و اجازه نداشتند مخالف خواست و اراده او عمل کنند.

۳۴- بعد از شاه در دوره صفوی چه کسی قرار داشت؟

الف) وزیر بزرگ (*) ب) قزل باشا () ج) فرماندهان نظامی () د) صوفیان ()

۳۵- در زمان صفویه اعتماد الدوله لقب کدام مقام بود؟

الف) وزیر بزرگ (*) ب) قزل باشا () ج) فرماندهان نظامی () د) صوفیان ()

۳۶- وظیفه وزیر بزرگ در دوره صفوی چه بود؟

مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیار چندانی نداشت.

۳۷- فرماندهان نظامی در دوره صفوی چه وظایفی داشتند؟

در اداره حکومت صفوی نقش بسیار مهمی داشتند و علاوه بر فرماندهی سپاه، معمولاً حاکم ولایت های مهم نیز بودند.

۳۸- تا زمان شاه عباس اول، سران ایل قزلباش حاکم ولایت های مختلف ایران بودند. صحیح (*) غلط ()

۳۹- شاه عباس برای تقویت حکومت مرکزی چه کرد؟

برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی نظمی سران ایل قزلباش، حکومت ولایت ها را از آنان گرفت و به افراد غیر قزلباش سپرد. همچنین در کنار سپاه قزلباش، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با کمک گرفتن از اروپائیان، این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد.

۴۰- چرا شاه عباس سران ایل قزلباش را از حکومت ولایت ها برکنار کرد؟

برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی نظمی سران ایل قزلباش، حکومت ولایت ها را از آنان گرفت.

۴۱- آثار و نتایج اقدامات اداری و نظامی شاه عباس اول را توضیح دهید.

شاه عباس با برکناری سران قزلباش از حکومت ولایات باعث تقویت حکومت مرکزی شد. و با تشکیل سپاه جدید غیر از قزلباش ها که مجهز به توپ و تفنگ بودند، باعث شد در برابر شورش قزلباش ها نیروی نظامی قوی دیگری داشته باشد.

۴۲- شروع قرون جدید در اروپا، همزمان با به قدرت رسیدن چه سلسله ای در ایران بود؟ سلسله صفوی

۴۳- به چه دوره ای قرون جدید می گویند؟

قرون های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می گویند.

۴۴- اروپائیان چگونه بخش های وسیعی از قاره های آمریکا، آفریقا و آسیا را مستعمره خود کردند؟

آنها با ساختن کشتی های بزرگ و مجهز به توپ های جنگی به سرزمین های دیگر رفتند و آنها را مستعمره خود کردند.

۴۵- پیش گامان استعمار در اروپا کدام کشورها بودند؟

پرتغال، اسپانیا، انگلستان و فرانسه

۴۶- در آستانه تأسیس سلسله صفوی، پرتغالی ها کدام نواحی ایران را تصرف کردند؟

جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کردند و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بودند.

۴۷- چرا شاه اسماعیل نتوانست پرتغالی ها را از ایران بیرون کند؟

به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی ها کاری از پیش ببرد.

۴۸- شاه عباس چگونه توانست پرتغالی ها را از ایران بیرون کند؟

شاه عباس از رقابت انگلیسی ها و پرتغالی ها استفاده کرد و به کمک کشتی های جنگی انگلستان، پرتغالی ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند.

۴۹- شاه عباس از رقابت کدام دولت برای بیرون راندن پرتغالی ها استفاده کرد؟

الف) فرانسه () ب) انگلستان (*) ج) روسیه () د) آلمان ()

۵۰- در زمان صفویان چرا اروپائیان نمایندگانی برای عقد قرارداد به ایران می فرستادند؟

در آن زمان اروپائیان شرکت های بزرگ تجاری تأسیس کرده بودند و می خواستند که روابط تجاری خود را با دیگر کشورها و از جمله ایران افزایش دهند. به همین دلیل، نمایندگانی را برای عقد قراردادهای بازرگانی به کشور ما فرستادند.

۵۱- انگیزه و هدف های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی اروپائیان از ارتباط با ایران دوره صفوی را از متن درس استخراج و دسته بندی کنید.

سیاسی: داشتن دشمن مشترک به نام عثمانی .

اقتصادی: پس از انقلاب صنعتی تولیدات اروپائیان زیاد شده بود آنها می خواستند برای این تولیدات بازار یابی کنند.

فرهنگی: اشتیاق اروپائیان به جهانگردی و تبلیغ دین مسیحیت در ایران.

سوالات درس ۹ پایه ی نهم

ایرانی متحد و یکپارچه

- ۱- اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی چگونه بود؟ هنگام به قدرت رسیدن صفویان، کشور ما حکومت واحد و قدرتمندی نداشت و دچار تفرقه و تجزیه شده بود - حاکمان بخش های مختلف ایران با هم درگیر جنگ بودند - امنیت و آرامش شهرها و روستاها از بین رفته بود .
- ۲- همزمان با حکومت صفویان کدام حکومت های همسایه در فکر گسترش قلمرو خود بودند ؟ امپراتوری عثمانی که با حمله های پیاپی به سرزمین های همجوار ، بر قلمرو خود می افزود . سلطان عثمانی خود را خلیفه ی مسلمانان می دانست و به ایران نیز طمع داشت . در شمال شرق ایران (ماورالنهر) ، اُزبک ها قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می تاختند .
- ۳- شیخ صفی که بود ؟ شیخ صفی از صوفیان معروف زمان خود بود که پیروان و و هواداران زیادی داشت و خانقاهش در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود .
- ۴- مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی چه کسانی بودند؟ مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی ایل های ترک بودند که به قزلباش شهرت داشتند .
- ۵- شاه اسماعیل صفوی چگونه خود را شاه ایران خواند ؟ اسماعیل صفوی به کمک نیروی نظامی قزلباش ها ، نخست شروانشاهان و آق قویونلوها را شکست داد و پس از تسلط یافتن بر تبریز ، خود را شاه ایران خواند .
- ۶- اقدامات شاه اسماعیل صفوی را بنویس ؟ ۱- رسمی کردن مذهب شیعه ۲- از میان برداشتن حاکمان مناطق مختلف ۳- شکست اُزبک ها در خراسان ۴- مسلط شدن بر سراسر ایران .
- ۷- چگونه قلمرو حکومت صفوی به حدود قلمرو دوره ساسانیان رسید ؟ در نتیجه موفقیت های سیاسی و نظامی شاه اسماعیل ، حکومت کشور ما یکپارچه و نیرومند شد به طوری که قلمرو آن به حدود قلمرو دور ساسانیان رسید .
- ۸- چرا سلطان عثمانی در زمان شاه اسماعیل به ایران حمله کرد ؟ چون از شکل گیری سلسله قدرتمند و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود .
- ۹- جنگ چالدران را توضیح دهید و علت شکست ایران در این جنگ چه بود؟ در جنگی که میان سپاهیان دو کشور ایران و عثمانی در چالدران (نزدیکی شهر خوی امروزی) رخ داد ، شاه اسماعیل و سربازانش شجاعت زیادی نشان دادند اما سپاه عثمانی به کمک سلاحهای آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آنها بی بهره بود پیروز شد

۱۰- پس از شاه اسماعیل چه کسی به حکومت رسید؟ و چه کرد؟ پسرش تهماسب به حکومت رسید. او با سرو سامان دادن به اوضاع

داخلی و دفع حمله های اُزبکان و دولت عثمانی، موفق شد حکومت صفوی را تثبیت و تحکیم کند.

۱۱- چرا شاه تهماسب پایتخت خود را از تبریز به قزوین انتقال داد؟ زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود.

۱۲- شاه عباس اول پس از به قدرت رسیدن چه کرد؟ او اُزبک ها و عثمانیان را شکست داد و تا پشت مرزهای ایران عقب راند.

همچنین پایتخت را از قزوین به اصفهان در مرکز ایران منتقل کرد و برای آبادانی آن بسیار کوشید.

۱۳- چه عواملی موجب شد سلسله ی صفوی پس از شاه عباس اول از داشتن پادشاهی لایق و توانمند محروم مابند؟

۱- سیاست کُشتن و کور کردن شاهزادگان ۲- باز داشتن آنها از حکومت ولایت ها ۳- آموختن شیوه ی کشور داری.

۱۴- چرا پس از شاه عباس اول امور حکومت مختل شد و هرج و مرج کشور را فرا گرفت؟ در نتیجه ی ضعف و بی لیاقتی شاهان،

مقام های کشوری و لشکری دچار اختلاف و درگیری شدند و از انجام دادن مسئولیت های مهم خود بازماندند.

۱۵- چرا شاه سلطان حسین صفوی تسلیم محمود افغان شد؟ در شرایط نابسامانی کشور، گروهی از افغان ها در قندهار سر به شورش

برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت به سوی اصفهان حرکت کردند. سلطان حسین صفوی که نمی توانست با این گروه

شورش کوچکی مقابله کند، پس از چند ماه محاصره، به ناچار تسلیم شد و به این ترتیب محمود افغان سردسته ی شورشیان بر پایتخت

و قسمت هایی از ایران مسلط شد.

۱۶- کدام شهرها پایتخت صفویان بودند؟ تبریز - قزوین - اصفهان.

۱۷- علت تغییر پایتخت صفویان را توضیح دهید؟ تغییر پایتخت از شهر تبریز به قزوین: زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه

عثمانی بود - عدم تهدید پایتخت در قزوین از سوی عثمانیها یا ازبکان - مناسب بودن موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی شهر قزوین

تغییر پایتخت از قزوین به اصفهان: اصفهان دارای مرکزیت جغرافیایی در ایران بود همچنین در مسیر راههای بزرگ بازرگانی قدیم

قرار داشت - فراهم بودن شرایط اقتصادی (راه)، سیاسی (مرکزیت) و کشاورزی (آب).

۱۸- دلایل سیاسی و نظامی ضعف و فروپاشی حکومت صفوی چه بود؟ ضعف و بی لیاقتی شاهان پس از شاه عباس - اختلاف و درگیری

بین مقام های کشوری و لشکری - دخالت درباریان سودجو در امور کشور - دور نگه داشتن و عدم تربیت صحیح شاهزادگان -

مالیات های سنگین.

۱۹- در رأس حکومت صفوی چه کسانی قرار داشتند (به ترتیب)؟ شاه - وزیر بزرگ (اعتماد الدوله) - فرماندهان نظامی

۲۰- وزیر بزرگ چه وظیفه ای داشت؟ او مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیار چندانی نداشت.

۲۱- فرماندهان نظامی چه مسئولیتی داشتند؟ علاوه بر فرماندهی سپاه، معمولاً حاکم ولایت های مهم نیز بودند.

- ۲۲- شاه عباس اول برای تقویت حکومت مرکزی چه کرد ؟ برای تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی نظمی سران ایل های قزلباش ، حکومت ولایت ها را از آنان گرفت و به افرادی غیر از قزلباش ها سپرد . همچنین در کنار سپاه قزلباش ، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با کمک گرفتن از اروپاییان ، این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد .
- ۲۳- آثار و نتایج اقدام های اداری و نظامی شاه عباس اول را توضیح دهید؟ واگذاری حکومت ولایت ها به افرادی غیر از قزلباش ها-در کنار سپاه قزلباش ،سپاه جدیدی از افرادی غیر قزلباش تشکیل داد - مجهز شدن سپاه ایران به توپ و تفنگ به کمک اروپاییان
- ۲۴- قرون جدید به چه دورانی گفته می شود ؟ قرن های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می نامند .
- ۲۵- قرون جدید چه ویژگی هایی داشت ؟ در این قرن ها ، اوضاع سیاسی و مذهبی اروپا دگرگون شد و در نتیجه ی آن پیشرفت های علمی ، فرهنگی و اقتصادی چشمگیری به وجود آمد که به اختراعات و اکتشافات مهمی انجامید
- ۲۶- پیش گامان استعمار در اروپا چه کشورهایی بودند ؟ پرتغال - اسپانیا - انگلستان - فرانسه .
- ۲۷- در آستانه ی تأسیس سلسله ی صفوی پرتغالی ها چه کردند؟ و چرا شاه اسماعیل نتوانست در مقابل آنها کاری از پیش ببرد؟ پرتغالی ها جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کرده و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بودند . شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی ها کاری از پیش ببرد .
- ۲۸- شاه عباس اول چگونه توانست پرتغالی ها را از ایران بیرون براند؟ شاه عباس اول از رقابت انگلیسی ها و پرتغالی ها استفاده کرد و به کمک کشتی های جنگی انگلستان ، پرتغالی ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند .
- ۲۹- یکی از علل موثر در برقراری روابط بین صفویان و کشورهای اروپایی چه بود؟ هجوم پیاپی عثمانی ها به ایران و اروپا بود .
- ۳۰- پادشاهان اروپایی برای کاستن فشار حملات عثمانی ها به خاک اروپا چه کردند؟ درصدد آن بودند که روابط خود را با ایران تقویت کنند . علاوه بر این ، در آن زمان اروپاییان شرکت های بزرگ تجاری تأسیس کرده بودند و تمایل زیادی داشتند که روابط تجاری خود را با دیگر کشورها گسترش دهد .

- *- مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی ایل های بودند که به شهرت داشتند . (ترک- قزلباش)
- *- پس از جنگ چالدران ، به اشغال عثمانی ها در آمد . (تبریز)
- *- شاه حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند . (شاه عباس اول)
- *- در رأس حکومت صفوی قرار داشت . (شاه)
- *- بعد از شاه در حکومت صفوی قرار داشت که به او نیز می گفتند . (وزیر بزرگ-اعتماد الدوله)
- *- تا زمان شاه عباس اول حاکم ولایت های مختلف ایران بودند . (سران ایل های قزلباش)
- *- اروپاییان با توسعه ی صنعت و توانستند راه های دریایی و سرزمین های جدید را کشف کنند . (کشتی سازی - دریانوردی)

پاسخ فعالیت های مطالعات پایه نهم

فعالیت ۲- صفحه ۵۹

تغییرات سیاسی: تشکیل حکومت واحد و قدرتمند دفع دشمنان خارجی (عثمانی ها و ازبکان)
مذهبی: رسمی شدن مذهب تشیع و ایجاد وحدت دینی اجتماعی: ایجاد وحدت بیشتر در کشور.

فعالیت الف ۳- صفحه ۶۱

الف- تبریز- قزوین - اصفهان

ب- شاه اسماعیل صفوی تبریز را به پایتختی برگزید تا هم به مرکز قدرت معنوی خاندان خود در اردبیل نزدیک باشد و هم از جایگاه استقرار پیروان و فداییان پرشور خود، ایلهای ترکمان شیعی مذهب در سرزمین آناطولی، فاصله زیادی نداشته باشد. یکی از عواملی که موجب پیچیدگی اوضاع پس از تشکیل حکومت صفویه شده بود مواجهه شاه اسماعیل با خصومت متقابل بین عناصر ترک قزلباش و ایرانی و تاجیک شاه طهماسب در سال ۹۵۰ هـ ق تصمیم گرفت پایتخت صفویان را از تبریز به قزوین منتقل کند.

مهمترین علل این اقدام:

۱. نامناسب بودن موقعیت جغرافیایی تبریز.
۲. وجود عثمانی ها در غرب و نزدیکی آنها به پایتخت.
۳. قرار گرفتن شهر تبریز در مسافت دوری از شرق جهت سرکوب ازبکان
۴. واقع نشدن شهر تبریز در مرکز امپراطوری صفوی.
۵. مناسب بودن موقعیت جغرافیایی و استراتژیکی شهر قزوین نسبت به تبریز
۶. عدم تهدید پایتخت در قزوین از سوی عثمانیها یا ازبکان.
۷. علاقه شاه طهماسب برای تغییر دادن پایتخت.

یکی از نکات مهمی که در انتخاب قزوین به پایتختی مورد توجه شاهان صفوی قرار نگرفته بود مشکل کم آبی قزوین بود. مشکل کمبود آب قزوین از یک سو، و محاسن شهر اصفهان از سوی دیگر، در آن زمان موجب شد که شاه عباس پایتخت خود را به اصفهان منتقل سازد. اصفهان از آب فراوان زاینده رود برخوردار و دارای مرکزیت جغرافیایی در ایران بود همچنین در مسیر راههای بزرگ بازرگانی قدیم مانند دمشق و حلب در غرب، و سمرقند و بخارا در شرق، قرار داشت. علاوه بر این، فراهم بودن شرایط اقتصادی (راه)، سیاسی (مرکزیت) و کشاورزی (آب زاینده رود) اصفهان موجب شد که این شهر در ادوار مختلف به عنوان پایتخت ایالتی (در دوره آل زیار) و پایتخت حکومتی (در دوره سلجوقیان) انتخاب شود.

فعالیت ۴. صفحه ۶۱

(۱) بی کفایتی شاهان بعد از شاه عباس

(۲) دور نگه داشتن و عدم تربیت صحیح شاهزادگان

(۳) مالیات های سنگین

(۴) حمله محمود افغان

(۵) خرافاتی بودن شاه سلطان حسین

(۶) دخالت درباریان سودجو در امور

فعالیت ۵. صفحه ۶۲

تجهیز سپاه به توپ و تفنگ توسط برادران شرلی: به دفع عثمانی ها و ازبکان و حکام یاغی پرداخت و نواحی اشغال شده را بازپس گرفت. ایجاد نیروی ارتش جدید (شاهسون) که با این کار خود را از خطر حمله احتمالی بقایای قزلباش رهانید.

فعالیت ۶- صفحه ۶۳

۱- حملات مداوم عثمانی ها: اروپاییان برای کاستن حملات عثمانی ها به اروپا در صدد تقویت رابطه خود با ایران برآمدند

۲- تاسیس شرکت های بزرگ تجاری: که تمایل داشتند در ایران فعالیت تجاری کنند بنابراین نمایندگان برای عقد قرارداد به ایران

آمدند

سوالات تستی مطالعات پایه نهم

۱. کدام پادشاه صفوی پایتخت را از قزوین به اصفهان انتقال داد؟
 (۱) شاه تهماسب (۲) شاه اسماعیل (۳) شاه عباس (۴) شاه سلطان حسین
۲. کدام یک از کشورهای زیر از پیش گامان استعمار در اروپا نبودند؟
 (۱) اسپانیا (۲) عثمانی (۳) پرتغال (۴) فرانسه
۳. شاه اسماعیل توانست قلمرو ایران را به کدام دوره تاریخی برساند؟
 (۱) هخامنشیان (۲) اشکانیان (۳) سامانیان (۴) ساسانیان
۴. کدام گزینه در مورد شاه تهماسب درست نیست؟
 (۱) سروسامان دادن به اوضاع داخلی (۲) تثبیت حکومت صفوی
 (۳) انتقال پایتخت از قزوین به تبریز (۴) دفع حمله های اُزبکان و عثمانی ها
۵. در دوره صفویه پس از شاه چه مقامی وجود داشت؟
 (۱) وزیر بزرگ (۲) فرماندهان نظامی (۳) اعتمادالدوله (۴) ۱ و ۳
۶. در آستانه ی تأسیس سلسله صفوی جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بود؟
 (۱) پرتغالی ها (۲) فرانسوی ها (۳) انگلیسی ها (۴) عثمانی ها
۷. همسایه ی شمال شرق ایران در دوره ی صفوی که به مرزهای ایران حمله می کرد چه نام داشت؟
 (۱) عثمانی ها (۲) شروانشاهان (۳) پرتغالی ها (۴) اُزبک ها
۸. کدام گزینه در مورد شاه اسماعیل نادرست است؟
 (۱) رسمی کردن مذهب شیعه (۲) تاج گذاری در تبریز
 (۳) شکست عثمانی ها و تسلط بر ایران (۴) از میان بردن حاکمان مناطق مختلف
۹. کدام گزینه درست نیست؟
 (۱) شورش افغان ها در قندهار در زمان شاه سلطان حسین بود.
 (۲) شاه تهماسب حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند.
 (۳) قرن های شانزدهم تا نوزدهم میلادی را در تاریخ اروپا قرون جدید می نامند.
 (۴) تا زمان شاه عباس اول ، سران ایل های قزلباش حاکم ولایت های مختلف ایران بودند.

۱۰. پس از جنگ چالدران به اشغال عثمانی ها در آمد.

(۱) قزوین (۲) اصفهان (۳) تبریز (۴) اردبیل

۱۱. شاه اسماعیل صفوی در ابتدا توانست با کمک نیروی نظامی قزلباش ها ، کدام گروه را شکست دهد؟

(۱) ازبک ها (۲) عثمانی ها (۳) شروانشاهان (۴) افغان ها

۱۲. بزرگترین دشمن خارجی ایران به ترتیب در شمال شرق و غرب ایران چه کسانی بودند؟

(۱) ازبک ها ، عثمانیان (۲) عثمانیان ، ازبک ها (۳) افغان ها ، عثمانیان (۴) عثمانیان ، افغان ها

۱۳. علت پیروزی عثمانیان در جنگ چالدران چه بود؟

(۱) تازه تاسیس بودن حکومت صفویه (۲) ضعف و ترس قزلباش ها در جنگ
(۳) مجهز بودن عثمانیان به توپ و تفنگ (۴) عدم وجود حکومت یکپارچه و متحد در ایران

۱۴. پایتخت های صفوی به ترتیب کدامند؟

(۱) اصفهان ، قزوین ، اردبیل (۲) قزوین ، اصفهان ، اردبیل (۳) تبریز ، اصفهان ، قزوین (۴) تبریز ، قزوین ، اصفهان

۱۵. اولین ، قوی ترین و آخرین پادشاهان صفوی به ترتیب چه کسانی هستند؟

(۱) شاه عباس ، شاه تهماسب ، شاه اسماعیل (۲) شاه اسماعیل ، سلطان حسین ، شاه عباس
(۳) شاه اسماعیل ، شاه عباس ، سلطان حسین (۴) سلطان حسین ، شاه عباس ، شاه اسماعیل

۱۶. کدام مورد از عوامل ضعف سلسله صفویه نیست؟

(۱) کشتن و کور کردن شاهزادگان (۲) باز داشتن شاهزادگان از حکومت ولایت ها
(۳) سپردن حکومت ولایت ها به افرادی جز قزلباش ها (۴) نیاموختن شیوه کشورداری به شاهزادگان

۱۷. کدام کشور جزء پیشگامان استعمار محسوب می شود؟

(۱) اسپانیا (۲) هلند (۳) آلمان (۴) اتریش

۱۸. کدام گزینه از علل برقراری روابط میان صفویه و اروپاییان نیست؟

(۱) هجوم عثمانی ها به اروپا (۲) وجود شرکت های بزرگ بازرگانی در اروپا
(۳) رقابت انگلیسی ها و پرتغالی ها در سواحل جنوبی ایران (۴) اشتیاق فراوان گردشگران اروپایی به جهانگردی

۱۹. به چه دورانی در اروپا قرون جدید گفته می شود؟

(۱) قرن های ۱۹ و ۲۰ میلادی (۲) قرن ۱۶ میلادی (۳) قرن ۱۶ تا ۱۹ میلادی (۴) قرن ۱۹ میلادی

۲۰. مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی چه کسانی بودند؟

(۱) قزلباش ها (۲) صوفیان (۳) آق قویونلوها (۴) حاکمان محلی

۲۱. کدام یک از حکومت های زیر، پیش از تشکیل حکومت صفویه، از ماوراءالنهر به مرز های شرق ایران حمله می کردند؟

- (۱) عثمانی ها (۲) روس ها (۳) ازبکان (۴) آق قویونلوها

۲۲. گزینه نادرست را انتخاب کنید

۱. خانقاه شیخ صفی الدین در تبریز مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود.
۲. صوفیان بیش تر وقت شان را در خانقاه به ذکر گفتن و انجام مراسم خاص می گذراندند.
۳. مهم ترین طرفداران خانقاه شیخ صفی، ایل های مختلف ترک بودند که به قزلباش ها شهرت داشتند.
۴. با به قدرت رسیدن یکی از نوادگان شیخ صفی الدین اردبیلی به نام اسماعیل، اوضاع ایران تغییر کرد.
۲۳. قلمروی ایران در زمان کدام یک از پادشاهان صفویه به حدود قلمروی ساسانیان رسید؟

- (۱) شاه عباس صفوی (۲) شاه تهماسب (۳) شاه سلطان حسین (۴) شاه اسماعیل

۲۴. شاه اسماعیل پس از تسلط به کدام یک از شهر های ایران، خود را شاه ایران خواند؟

- (۱) خراسان (۲) تبریز (۳) اردبیل (۴) همدان

۲۵. پایتخت شاه تهماسب کدام شهر بود؟

- (۱) اصفهان (۲) اردبیل (۳) ری (۴) قزوین

۲۶. شاه اسماعیل با شکست کدام قدرت در خراسان، بر سراسر ایران مسلط شد؟

- (۱) قره قویونلوها (۲) عثمانی ها (۳) ازبک ها (۴) شروانشاهان

۲۷. پس از جنگ چالدران، کدام شهر به اشغال عثمانی ها درآمد؟

- (۱) اصفهان (۲) قزوین (۳) خوی (۴) تبریز

۲۸. تثبیت حکومت صفویه، در زمان کدام پادشاه بود؟

- (۱) شاه تهماسب (۲) شاه اسماعیل (۳) شاه عباس (۴) شاه سلطان حسین

۲۹. محمود افغان در کدام شهر سر به شورش برداشت؟

- (۱) هرات (۲) سیستان (۳) قندهار (۴) کرمان

۳۰. انتقال پایتخت از قزوین به اصفهان، در زمان کدام پادشاه صفویه بود؟

- (۱) شاه عباس (۲) شاه تهماسب (۳) شاه سلطان حسین (۴) شاه صفی

۳۱. تأسیس، تثبیت و اوج قدرت صفویه، به ترتیب در زمان کدام پادشاهان زیر بود؟

- (۱) شاه عباس، شاه اسماعیل، شاه تهماسب (۲) شاه اسماعیل، شاه عباس، شاه تهماسب
(۳) شاه اسماعیل، شاه تهماسب، شاه عباس (۴) شاه تهماسب، شاه عباس، شاه اسماعیل

۳۲. جنگ چالدران در زمان کدام پادشاه صفویه و کدام دولت خارجی بود؟

(۱) شاه عباس، عثمانی (۲) شاه اسماعیل، ازبکان (۳) شاه اسماعیل، عثمانی (۴) شاه صفی، ازبکان

۳۳. علت تغییر پایتخت در دوره تهماسب چه بود؟

۱. چون تبریز همواره در معرض هجوم عثمانی ها بود.

۲. زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه ازبک بود.

۳. زیرا قزوین از نظر امکانات اقتصادی شرایط بهتری داشت.

۴. چون بیش تر اعضای خانواده شاه تهماسب در قزوین به سر می بردند.

۳۴. محمود افغان بر کدام یک از پایتخت های صفویه مسلط شد؟

(۱) تبریز (۲) قزوین (۳) اصفهان (۴) اردبیل

۳۵. در دوره صفویه، اعتمادالدوله لقب کدام یک از مقامات زیر بود؟

(۱) رئیس تشریفات (۲) شاه (۳) وزیر بزرگ (۴) صدر

۳۶. مهم ترین وظیفه اعتمادالدوله در دوره صفویه چه بود؟

(۱) رسیدگی به امور نظامیان (۲) رسیدگی به نامه های پادشاه

(۳) مسئول امور اداری و مالی (۴) مسئول رسیدگی به امور مذهبی دربار

۳۷. دریانوردان اروپایی با دور زدن قاره آفریقا، به کدام مناطق رسیدند؟

(۱) اقیانوس آرام، خلیج فارس (۲) اقیانوس اطلس، خلیج عدن (۳) اقیانوس هند خلیج بنگال (۴) اقیانوس هند، خلیج فارس

۳۸. کدام یک از دولت های زیر، از پیش گامان استعمار در دوره صفویه نبودند؟

(۱) پرتغال (۲) اسپانیا (۳) انگلستان (۴) آلمان

۳۹. شاه عباس از رقابت کدام دولت های استعماری برای بیرون راندن پرتغالی ها استفاده کرد؟

(۱) پرتغال و فرانسه (۲) انگلستان و آلمان (۳) روسیه و انگلستان (۴) پرتغال و انگلستان

۴۰. یکی از علل مؤثر در برقراری رابطه با اروپاییان در دوره صفویه چه بود؟

(۱) هجوم پیاپی روس ها به ایران و اروپا (۲) کاستن از فشار پرتغالی ها به سواحل جنوبی ایران

(۳) هجوم پیاپی عثمانی ها به ایران و اروپا (۴) کاستن از فشار روس ها به فرانسه و انگلستان

